

5. La intensitat de la música

Dinàmica i matisos

BLOC 1 CONTEXT MUSICAL

1. Posa la definició davall del número corresponent i trobaràs una frase que fa referència a la dinàmica i als matisos.

1. Sisena nota en l'escala de Do
2. Qualitat que ens indica si un so és fort o suau.
3. 3a persona singular del present d'indicatiu del verb ser (sense accent).
4. Efecte de determinar, en imperatiu, la longitud, capacitat o volum d'una cosa.
5. Segona lletra de la segona nota en l'escala de Do. Negació (primera lletra).
6. Unitat de mesura que comença per la primera lletra d'una nota musical i que serveix per a expressar la intensitat dels sons.

1→

L	A
---	---

 2→

I	N	T	E	N	S	I	T	A	T
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

3→

E	S
---	---

 4→

M	E	S	U	R	A
---	---	---	---	---	---

 5→

E	N
---	---

6→

D	E	C	I	B	E	L	S
---	---	---	---	---	---	---	---

2. Localitza en aquesta sopa de lletres el nom de cinc tipus de matisos. Classifica aquests matisos segons si indiquen:

1. Una intensitat o volum estables

Piano

Forte

Pianissimo

2. Una intensitat o volum variables

Sforzando

Crescendo

3. Tot seguit et presentem diverses abreviatures de matis. Assenyala, al costat de cadascuna, el nom del terme de matis a què correspon i indica la forma en què s'ha d'interpretar.

Abreviatura	Nom del matis	Forma d'interpretar-se
<i>cresc.</i>	<i>Crescendo</i>	<i>Augmentant gradualment la intensitat</i>
<i>ff</i>	<i>Fortissimo</i>	<i>Molt fort</i>
<i>sfz</i>	<i>Sforzando</i>	<i>Accentuant la nota</i>
<i>mp</i>	<i>Mezzo piano</i>	<i>Mig suau</i>
<i>dim.</i>	<i>Diminuendo</i>	<i>Disminuint gradualment la intensitat</i>

4. Escriu al costat de cadascuna de les següents indicacions de matis, una V.E. per als que indiquen un volum estable, i una V.V. per als que indiquen un volum variable.

Abreviatura	Tipus de Volum	Abreviatura	Tipus de Volum
<i>mp</i>	<i>V.E. volum estable</i>	<i>mf</i>	<i>V.E. volum estable</i>
<i>cresc.</i>	<i>V.V. volum variable</i>	<i>sfz</i>	<i>V.V. volum variable</i>
<i>pp</i>	<i>V.E. volum estable</i>	<i>p</i>	<i>V.E. volum estable</i>
<i>dim.</i>	<i>V.V. volum variable</i>	<i>ff</i>	<i>V.E. volum estable</i>

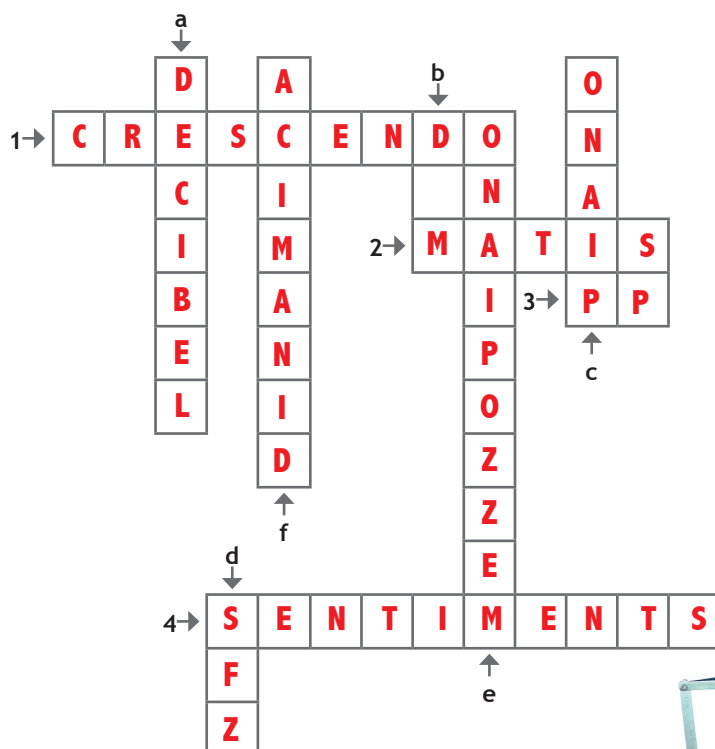
5. Contesta aquestes qüestions relatives a la dinàmica i als matisos, i així podràs completar els mots encreuats següents:

Horizontals

1. Terme de matís que indica augment gradual de la intensitat *crescendo*
2. Paraula que fa referència als signes que serveixen per a indicar els diferents canvis d'intensitat *matís*
3. Abreviatura amb què s'indica un matís de so molt suau *pp*
4. Amb l'ús de la dinàmica i dels matisos, el compositor aconsegueix despertar en els oients emocions i estats d'ànim que es reflecteixen a través dels *sentiments*

Verticals

- a) Unitat de mesura de la intensitat sonora *decibel*
- b) Abreviatura per a indicar disminució gradual de la intensitat *dim*
- c) Terme de matís que significa suau *piano*
- d) Abreviatura de *sforzando* *sfz*
- e) Nom del matís que indica el contrari de *mezzo forte* *mezzopiano*
- f) Paraula amb què s'indica la intensitat general d'una obra musical *dinàmica*

BLOC 2 ESCOLTA

LA INTENSITAT DE LA VEU

No sempre parlem de la mateixa manera. Depenent de la situació que estiguem vivint, ens expressarem amb un volum major o menor; per tant, la intensitat depèn, en gran mesura, de la força expressiva que requereix cada situació. D'aquesta manera, hi haurà moments en què la intensitat de la nostra veu serà suau, com per exemple quan estem en una situació íntima, quan expliquem a algú un secret, o quan estem en una biblioteca. També hi ha moments en què parlem fort, com per exemple quan estem enfadats, quan estem eufòrics, quan animem el nostre equip de futbol...

Escolta els quatre fragments de pel·lícules i indica la intensitat a què es produeixen els diàlegs.

Audició 11

La caixa xinesa (Drama romàntic) 1997 Wayne Wang

Una parella està discutint. Ell és un periodista a qui la xica ha enganyat. La tensió entre tots dos creix progressivament. Fixa't que també hi ha molts altres sorolls del carrer que intervenen en aquesta escena: cotxes, sirenes...

✓ Intensitat fort

Audició 12

F.I.S.T. (Drama) 1978 Norman Jewison

Un sindicat de treballadors realitza un míting. Els ànims es van alterant per moments i la gent comença a estar molt exaltada.

✓ Intensitat molt fort

Audició 13

L'honor dels Prizzi (Drama) 1985 John Huston

Es tracta d'una reunió al saló d'una casa. La conversa gira al voltant dels negocis bruts que duen a terme algunes famílies pertanyents a la màfia dels anys 20.

✓ Intensitat mig fort

Audició 14

Els tres dies del còndor (drama) 1975 Sydney Pollack

La conversa es desenvolupa a l'interior d'una casa on l'única il·luminació que hi ha és la llum de la lluna. El protagonista té presonera una ostatge i tem que la policia es trobe en l'exterior i els puguin sentir.

✓ Intensitat suau

Una vegada hages sentit les quatre converses, escriu el títol de cadascuna en la graella següent i ordena-les de menor a major intensitat.

Suau	<i>Els tres dies del còndor</i>
Mig fort	<i>L'honor dels Prizzi</i>
Fort	<i>La caixa xinesa</i>
Molt fort	<i>F.I.S.T.</i>

Audició 15

O Fortuna Imperatrix Mundi Segle XIII Adpt. Carl Orff (1937)

"O Fortuna Imperatrix Mundi" és un cant a la deessa Fortuna, deessa imprevisible i canviant com la lluna, que juga capritxosament amb el destí dels homes i de les dones, que imploren el seu favor a través d'aquest cant.

a) Indica amb una X el matís i el canvi dinàmic.

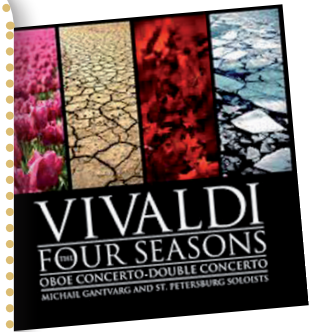
- ☐ *f - ff*
☒ *pp - ff*
☐ *cresc.*
☐ *f - mf*

- ☐ Dinàmica plana
☐ Canvi suau de dinàmica
☒ Dinàmica brusca
☐ Dinàmica gradual

Audició 16**Le Quattro Stagioni La Tardor 1723-1725** Antonio Vivaldi

En aquesta obra descriptiva, estructurada en tres moviments, el compositor evoca, a través d'elements del llenguatge musical, aspectes relacionats amb aquesta estació. Així, doncs, en el primer moviment (Allegro) es descriu l'alegria dels camperols per la recol·lecta de la collita i l'escena del borratxo alegre que per fi es queda adormit. En el segon moviment (Adagio Molto), es reflecteix la conducta dels camperols que acompanyen el borratxo en la seua embriaguesa, fins que el vi i la son també els vencen. En el tercer moviment (Allegro), s'evoca l'escena dels caçadors, que plens d'entusiasme es dirigeixen al bosc acompanyats pels lladrucs dels seus gossos i el so dels seus corns.

- a) Després de sentir el fragment de *La Tardor*, creus que els canvis d'intensitat són tan pronunciats com els d'*O fortuna*?

No

- b) Assenyalat el canvi dinàmic corresponent.

☐

Dinàmica plana

☒

Canvi suau de dinàmica

☐

Dinàmica brusca

☐

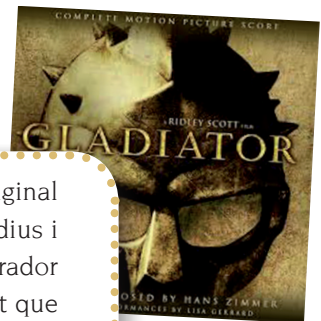
Dinàmica gradual

- c) Torna a sentir el fragment i escriu els matisos a mesura que apareguen.

f	p	f	p	f	p
----------	----------	----------	----------	----------	----------

Audició 17**Gladiator (Acció-Aventura) 2000** Hans Zimmer

Aquest tema titulat *Barbarian Horde* forma part de la banda sonora original d'aquest film que relata la història del general romà Màxim Décimus Méridius i els actes de l'ambiciós Còmmode, que, en el seu afany d'esdevenir emperador de Roma, no dubta a traïr i assassinar qui s'interposa en el seu camí. Fixa't que la música ens transmet força, energia i poder, tres adjectius que ens mostren el caràcter de l'acció trepidant que imprimeix aquesta pel·lícula.

- a) Quina intensitat s'escolta en aquest fragment? **Fort**
- b) Es produeix algun canvi d'intensitat? **Sí**

c) Assenyal·la el matís i el canvi d'intensitat corresponent.

☐ *p*

☐ *mf*

☒ *f*

☐ *ff*

☐ Dinàmica plana

☐ Canvi suau de dinàmica

☒ Dinàmica brusca

☐ Dinàmica gradual

Audició 18

Gymnopédie 1888 Erik Satie

El compositor d'aquesta obra posseïa un caràcter mordaç i irònic molt marcat. És per això que en la seua música està present l'humor, a través d'indicacions a l'interpret com: *silenci molt seriós* o *ajorna molt educadament*. També algunes de les seues obres rebien noms molt curiosos com *Preludis fluixos* o *Tres peces en forma de pera*.

a) Quina intensitat se sent en aquest fragment? *Intensitat suau*

b) Es produeix algun canvi d'intensitat? *No, no es produeix cap canvi*

c) Assenyal·la el matís i el canvi d'intensitat corresponent.

☒ *p*

☐ *mf*

☐ *f*

☐ *ff*

☒ Dinàmica plana

☐ Canvi suau de dinàmica

☐ Dinàmica brusca

☐ Dinàmica gradual

Audició 19

Danza del molinero 1917 Manuel de Falla

En la unitat anterior vam sentir aquesta audició per indicar el *tempo*. En aquesta ocasió volem que centres la teua atenció en el canvi dinàmic que realitza el compositor. Recorda que en l'argument d'aquesta obra es reflecteix la burla que el moliner i la resta de poble duen a terme per posar en evidència el comportament tirànic i detestable del corregidor davant les dones casades.

a) Creus que la intensitat es manté igual o canvia gradualment? _____

No, canvia gradualment

b) Assenyal·la el matís corresponent i escriu-ne el significat.

☐ *f*
☐ *dim.*
☐ *ff*
☒ *cresc.*
☐ *p*

SIGNIFICAT Augmentant gradualment la intensitat

c) Assenyal·la la dinàmica corresponent a aquest matís.

☐ Dinàmica plana

☐ Canvi suau de dinàmica

☐ Dinàmica brusca

☒ Dinàmica gradual

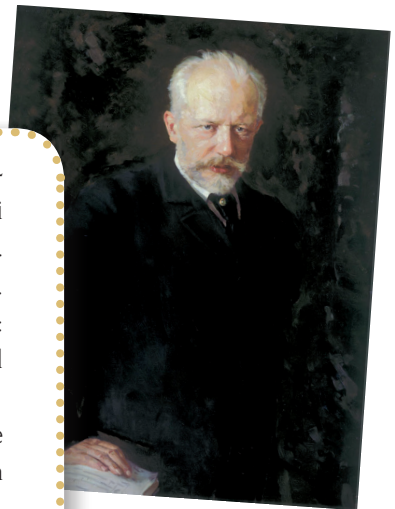
Audició 20

Obertura 1812 1882 Piotr Ilitx Txaikovski

Aquesta composició, estrenada el 20 d'agost de 1882, commemora la derrota de Napoleó en el seu intent per conquerir Rússia i representa el triomf de la llibertat a través de la lluita contra la tirania.

A tan sols 120 quilòmetres de Moscou té lloc una batalla sagnant. Més de 100.000 soldats perden la vida i s'inicia el principi de la fi: Napoleó, amb les seues tropes delmades i assetjat per la fam i pel fred, és obligat a retrocedir i, finalment, a abandonar Rússia.

Aquesta derrota de Napoleó va inspirar Lleó Tolstoi a escriure la seua famosa novel·la *Guerra i Pau*; i Txaikovski a compondre la cèlebre *Obertura 1812*.

a) Creus que la intensitat es manté igual o canvia gradualment? _____

b) Assenyal·la el matís corresponent i escriu-ne el significat.

☐ *f*
☒ *dim.*
☐ *ff*
☐ *cresc.*
☐ *p*

SIGNIFICAT Disminuint gradualment la intensitat

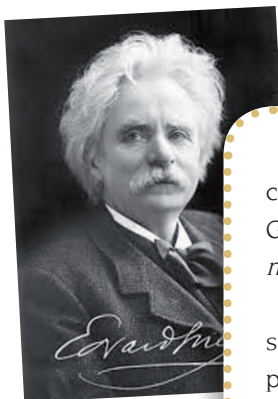
c) Assenyal·la la dinàmica corresponent a aquest matís.

☐ Dinàmica plana

☐ Canvi suau de dinàmica

☐ Dinàmica brusca

☒ Dinàmica gradual

Audició 21

La mort d'Aase 1875

Edvard Grieg

Basada en l'obra *Peer Gynt*, del dramaturg noruec Henrik Ibsen, la partitura comprenia, al començament, un total de 23 moviments, dels quals finalment Grieg en va extraure huit, dividits en dos grups: la *Suite núm. 2 Op. 55* i la *Suite núm. 1 Op. 46*, a la qual pertany aquesta peça.

L'obra relata les aventures extraordinàries que viurà Peer Gynt, un vilatà que somia ser ric i influent. L'audició fa referència a Aase, mare de Peer, que es troba profundament disgustada pels actes de son fill.

L'argument de l'obra s'estructura en 4 moviments i recull cadascun dels moments en què es desenvolupa aquesta aventura fantàstica:

1. El matí
2. La mort d'Aase
3. La dansa d'Anitra
4. A la cova del rei de la muntanya

a) La combinació dels dos matisos anteriors dóna lloc al doble regulador.

Quantes vegades se sent aquest matís? 3

b) Com es representa aquest matís?

Audició 22

Dansa dels adolescents 1913

Igor Stravinsky

Composta per a una sèrie de ballets creats per a la companyia Ballets Russos del famós ballarí rus Serguéi Diàguilev, es va presentar a París el 29 de maig de 1913 i va causar una gran commoció pel caràcter avantguardista de la música i per les atrevides coreografies.

Ambientada en la Rússia més primitiva, una donzella raptada ha de ballar fins a la mort. No més així, amb el seu sacrifici, es podrà obtenir, al començament de la nova estació de la primavera, la benevolència dels déus. Pertanyent a l'obra titulada *La Consagració de la Primavera*, consta de dos actes: *L'Adoració de la terra* i *El Sacrifici*, on s'evoquen escenes primitives de gran bellesa i acció.

Com a curiositat et direm que la seua estrena va suposar un autèntic escàndol: la gent va començar a esbrincar l'obra, quan aquesta encara no havia finalitzat, i el públic es va dividir entre els que defensaven la modernitat i els que consideraven que es tractava d'una sèrie de sons i sorolls fragorosos i incomprensibles.

a) En aquest fragment es pot apreciar un matís que destaca especialment. Assenyalat de quin es tracta i escriu-ne el significat.

mf

cresc.

sfz

ff

dim.

SIGNIFICAT Accentuant la nota

Continuem practicant amb els matisos i la dinàmica.

En les audicions següents, indica el matís o matisos usats, així com el tipus de dinàmica.

Audició 23

Heart-Shaped Box Nirvana

MATÍS O MATISOS	<i>p - f</i>
DINÀMICA	<i>Canvi brusc</i>

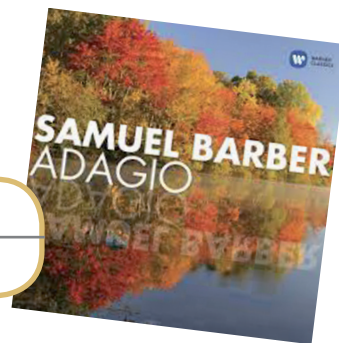
Audició 24

Yes, Speak Out Cristóbal Halfter

MATÍS O MATISOS	<i>mf</i>
DINÀMICA	<i>Dinàmica brusca</i>

Audició 25

Adagio Samuel Barber

MATÍS O MATISOS	<i>pp - mp</i>
DINÀMICA	<i>Dinàmica suau</i>

Audició 26

Obladi oblada The Beatles

MATÍS O MATISOS	<i>f</i>
DINÀMICA	<i>Dinàmica plana</i>

Audició 27

Concert de Brandenburg Johann Sebastian Bach

MATÍS O MATISOS	<i>f - p</i>
DINÀMICA	<i>Dinàmica brusca</i>

Audició 28 *Danza del molinero* de Manuel de Falla

1. Gràfic d'intensitats

2. Gràfic de matisos

sfz *sfz* *sfz* *sfz* *sfz*

3. Gràfic d'instruments predominants

Timbal Timb. Timb. Timb. Timb. Fagot i pizzicato

1.

2. *p* *p*

3. violins Trompeta amb sordina (3 sons)

1.

2. *p* *f* *p*

3. Fagot Flautes i trompetes Violins

1.

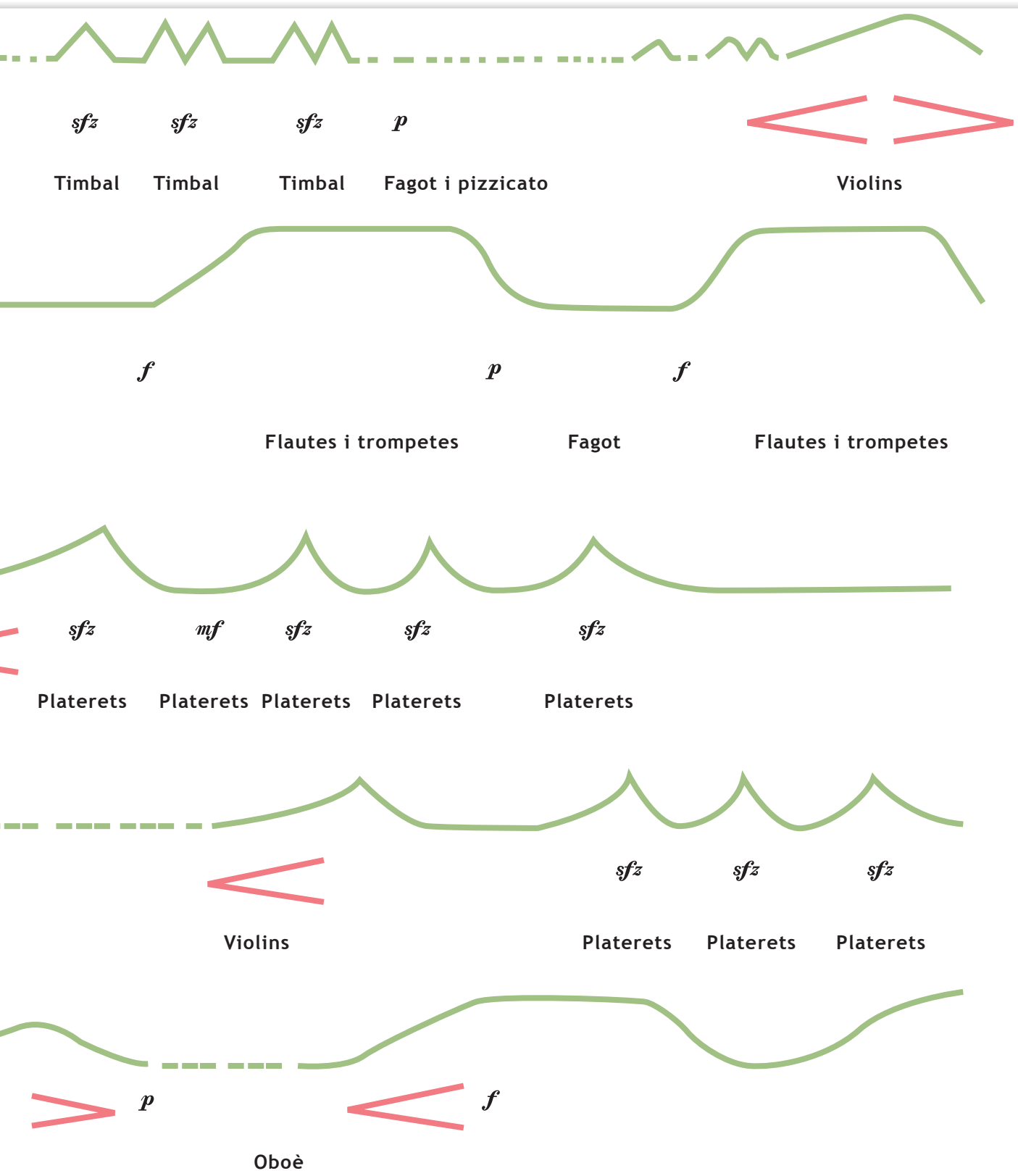
2. *sfz* *sfz* *f* *p*

3. Fagot Flautes i trompetes

1.

2. *p*

3. Violins Oboè

BLOC 3 CONTEXT CULTURAL

1. Completa aquests enunciats i així coneixeràs aspectes relatius a la dinàmica i els matisos durant els diferents períodes de la Història.

- a) **Amb la D:** En el Classicisme apareixen novetats dinàmiques com el crescendo i el **diminuendo** que causen gran entusiasme en el públic de l'època.
- b) **Amb la E:** En el Barroc s'usava un recurs dinàmic que imitava el fenomen físic de l'**eco** i que consistia a fer un fragment musical en ***f*** i repetir-lo en ***p***.
- c) **Amb la S:** En el Romanticisme sorgeix un recurs que consistia a accentuar determinades notes, anomenat **sforzando**, que creava una gran càrrega de tensió en l'oient.
- d) **Amb la E:** En el Renaixement es realitzen alguns canvis dinàmics per a aconseguir una major **expressivitat** en certes parts del text.
- e) **Amb la O:** En l'Edat Mitjana, el fet que el cant gregorià estiga destinat a l'**oració** i comunicació amb Déu, fa que les melodies no presenten cap canvi dinàmic que pugui distraure els fidels de la seua meditació profunda.
- f) **Amb la S:** En el segle XX els compositors exploten al màxim les noves vies, tot fent, de vegades, canvis dinàmics bruscos de forma **súbita**.

2. Col·loca el nom de cada període que es corresponga amb l'afirmació que et facilitem.

Edat Mitjana, Renaixement, Barroc, Classicisme, Romanticisme, segle XX

- **Segle XX** Apareixen contrastos dinàmics, variats i nous, fruit de l'experimentació i de la innovació
- **Barroc** Sorgeix la dinàmica per terrasses mitjançant el canvi de masses sonores.
- **Edat Mitjana** No es realitza cap canvi dinàmic en les melodies.
- **Classicisme** La perfecció en la fabricació dels instruments afavoreix l'aparició del ***crescendo*** i del ***diminuendo***.
- **Renaixement** Es realitzen canvis dinàmics però encara no s'indiquen en la partitura.
- **Romanticisme** Hi tenen lloc canvis dinàmics extrems que van des de ***pppp*** a ***ffff***.

BLOC 4 CREACIÓ MUSICAL

SÍNCOPES I NOTES A CONTRATEMPS

PULSACIONS ACCENTUADES

1. Completa les frases següents.

- El compàs binari té dos temps, que són el primer accentuat
o fort (>) i el segon suau o dèbil (-)
- El compàs ternari té tres temps, que són el primer accentuat
o fort (>) i el segon i tercer suau
o dèbil (-)
- El compàs quaternari té quatre temps, que són el primer
accentuat o fort (>) el segon i el quart suau o
o dèbil (-) i el tercer (+)

2. Relaciona les paraules amb els compassos. Tenint en compte el nombre de síl·labes i la seua accentuació, escriu-les en la casella corresponent.

químicament, tràgic, còmodament, Màlaga, pera, llibre, obra, ràpidament, útilment, pàgina, síl·laba, màgicament

COMPÀS BINARI

tràgic

pera

llibre

obra

COMPÀS TERNARI

Màlaga

útilment

pàgina

síl·laba

COMPÀS QUATERNARI

químicament

còmodament

ràpidament

màgicament

3. En les partitures següents, escriu el lloc on van les pulsacions accentuades o fortes (>) i les suaus o dèbils (-). Pren com a model el primer compàs.
Després les pots llegir rítmicament.

a)

b)

c)

SÍNCOPES

4. Escriu les pulsacions accentuades i no accentuades dels pentagrames següents. Després, assenyalat amb una S les síncopes. Recorda que per a ser a una síncopa el so ha de començar en temps dèbil i prolongar-se fins al fort.

a)

b)

c)

5. Completa les partitures següents amb les figures que cregues convenientes, encara que hauràs d'escriure almenys dues síncopes.

a)

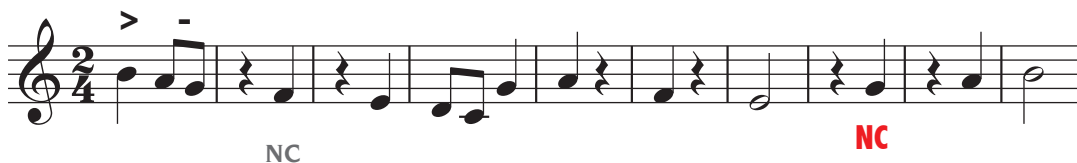
b)

c)

NOTES A CONTRATEMPS

6. Escriu les pulsacions accentuades i no accentuades dels pentagrames següents. Després, assenyalala amb NC les notes a contratemps. Recorda que per a ser una nota a contratemps el so ha d'estar en el temps dèbil, precedit d'un silenci en temps fort.

a)

b)

c)

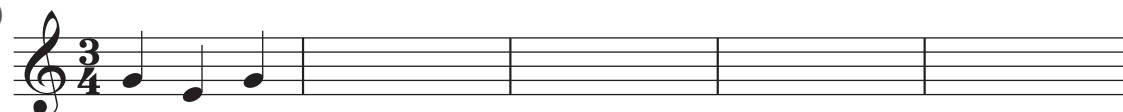

7. Completa las partituras següents amb les figures que cregues convenientes, encara que hauràs d'escriure almenys quatre notes a contratemps.

a)

b)

c)

**MÚSICA I
TECNOLOGIES**

En el CD ROM et plantegem un seguit d'activitats en les quals podràs posar en pràctica tot allò que has après en aquesta unitat.